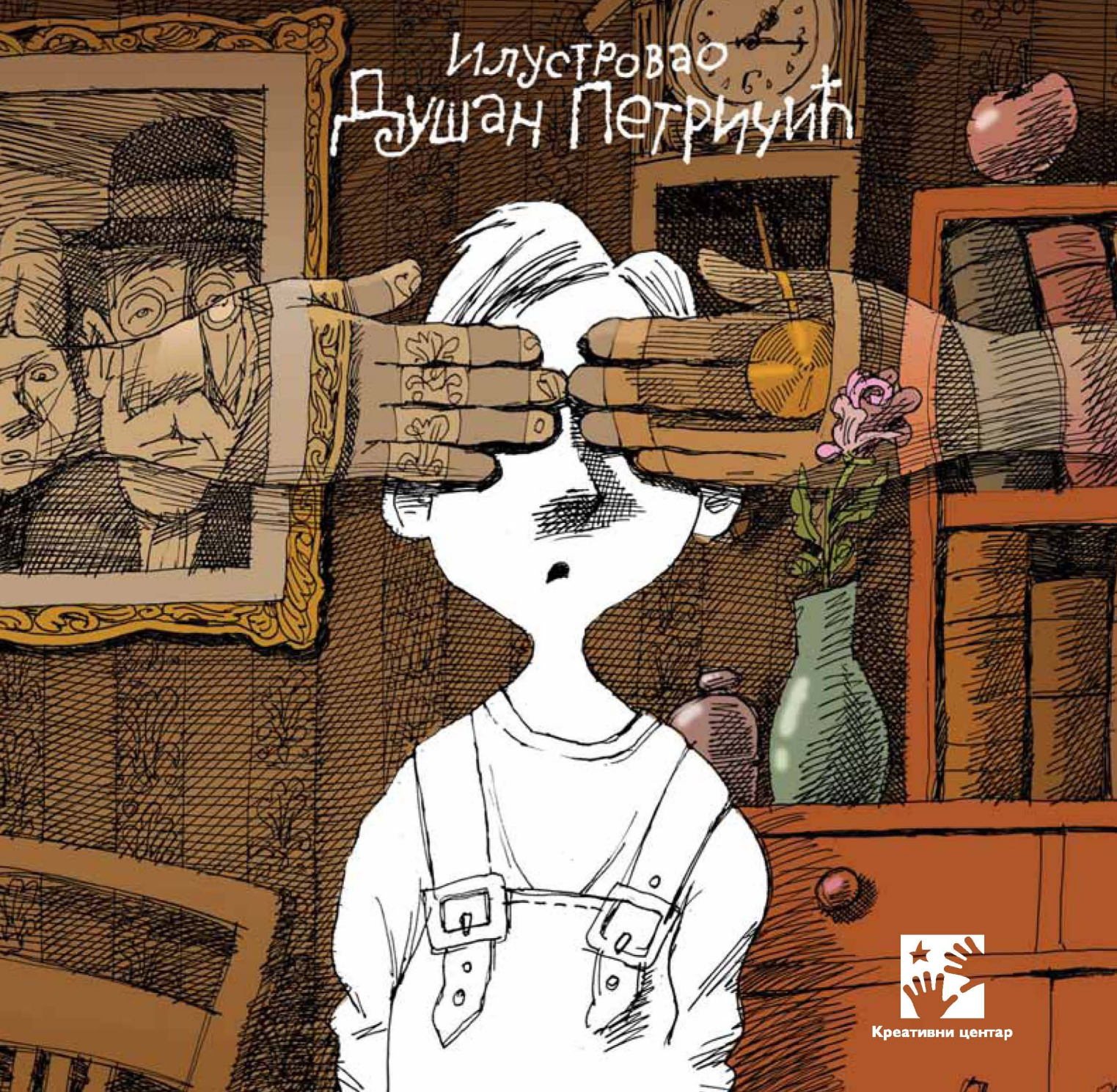

Дубравка Угрешић Кућни Духови

Илустровао
Душан Петричић

Креативни центар

Дубравка Угрешић
Кућни духови

Copyright © Дубравка Угрешић, 1988
За издање на српском језику © Креативни центар, 2010

Уредник издања
Анђелка Ружић

Илустрације
Душан Петричић

Превод и лектура
Виолета Бабић

Дизајн
Оливера Батајић Сретеновић

Припрема за штампу
Татјана Ваљаревић

Фонти Sanader Sans
Предраг Санадер

Издавач
Креативни центар, Београд, Градиштанска 8
тел. 011 / 38 20 464, 24 40 659, 38 20 483
www.kreativnicentar.rs
e-mail: info@kreativnicentar.rs

За издавача
Мр Љиљана Маринковић, директор

Штампа
Публикум

Тираж
2.000

ISBN 978-86-7781-800-5

Дубравка Угрешин
КУБНИ ДУХОВИ

Илустровао
Душан Петричић

Креативни центар

- 6 Бебреб
- 8 Гргеци
- 10 Дидли
- 12 Дорсени
- 14 Ждерачи
- 16 Зелени Палац
- 18 Индијанац иза фотеле
- 20 Јојмон
- 22 Киселик
- 24 Кнердо
- 26 Куцачи
- 28 Мишебри
- 30 Онај који шкрипи вратима
- 32 Папучар
- 34 Прстождер
- 36 Пушпуш
- 38 Сапунари
- 40 Тикалили
- 42 Титивилус
- 44 Тмиц
- 46 Трибек
- 48 Тутумаши
- 50 Ћурлици
- 52 Фуфај
- 54 Шибарен
- 56 Шпанголед
- 58 Шуршуб

За моју унуку веселу Катџарину
Д. П.

Корини и Николи
Д. У.

ДРАГИ ЧИТАОЦИ,

Да ли се у последње време често спотичете? Увек о исти праг у стану? Да ли вас врата од ормана понекад из чиста мира лупну по челу? Догађа ли вам се често да вам млеко искипи? Или да не можете пронаћи ствар за коју сте сигурни да је још малочас била пред вашим носом? Да ли у вашем стану у последње време нешто шушка, шкрипи, куцка? Налазите ли своју собу, вративши се кући, у неред, а сигурни сте да сте је били поспремили? – Овај стан је заиста постао премален – фркћете љутито. Да? Ако је тако, постоји оправдана сумња да су вашу кућу запосели кућни духови.

Ко су кућни духови? Кућни духови су мала, углавном невидљива бића, која припадају разноврсној и бројној породици митских бића. Док друга митска бића живе у шумама, планинама, пећинама, рекама, морима и мочварама, кућни духови одабрали су да живе с људима, у кућама.

Код готово свих народа постоји веровање о претку заштитнику који чува кућу. Стари Римљани називали су таквог заштитника *genius loci* и замишљали га најчешће у облику змије. Змија чуваркућа станује испод прага или за огњиштем. Огњиште је у веровањима многих народа место где станују кућни духови.

Постоје и веровања о *таласонима*, добрим духовима који су уграђени у неку кућу да би је чували. Некада је, наиме, постојао обичај да градитељи кришом измере нечију сенку и онда је узидају у темељ куће. Отуда и веровање да су таласони настали од сенке. Таласон је невидљив дух. Верује се да га могу видети само пас или човек рођен у уторак или у суботу.

Постоји и веровање о услужним кућним духовима. Ако их домаћини хране и воле, кућни духови им чине разне услуге. У супротном, знају бити и осветољубиви. Тај кућни дух постоји у многим народима: Руси га зову *домовој*, Словенци *шкраџи*, *шкраџец*, у неким крајевима Хрватске зову га *маљак*, *малић* или *маџић*. Чеси га зову *гидко*, Немци *Hausgeist* и *коболд*, а Енглези *good fellow*. Гдегде су описани као патуљасте старчићи обрасли у белу или смеђу браду, понегде имају лице господара куће, негде су без носа, а каткад без стопала, али свима им је заједничко то што воле да на себи имају нешто црвено. Најчешће је то капица. Верује се да је њихова моћ у капици.

Неки људи мисле да се кућни дух може купити у апотеци и држати у боци, а други да се може излећи из јајета – ако јаје снесе петао или кокошка која ку-

куриче. Али само ако се такво јаје носи под пазухом четрдесет дана, из јајета ће се излећи кућни дух.

О кућним духовима, у поређењу с другим митским бићима, најмање се зна. Данас људи сматрају да су сирене, патуљци, вештице, вампири, виле, једнорози, кућни духови и многа друга занимљива бића само *ѿлог људске машѿе*, па о томе више и не брину бригу. А ја о томе мислим ово: промениле су се куће, начин становања, живот људи, па су се томе прилагодили и *ѿлодови људске машѿе*!

Станујем у петоспратници у центру града. Да бих се заштитила од злих вилинских бића, нисам, додуше, нацртала на вратима пресећу главу, нити сам закуцала ексер, нити обесила на врата потковицу и венац од белих рада. Нисам ни посула лан по поду, нити држим нож под јастуком, што су људи у давним временима радили, али зато увек пазим на то да у џепу имам комадић црвеног конца или вунице, а под креветом чарапу и на зиду обешено звонце.

Пре спавања сипам у тањирѿ мало млека и оставим га преко ноћи, затурим намерно неку бомбону, а теглицу с медом увек држим отворену. То је за кућне духове. Они то воле. Кад се селим – а селила сам се досад неколико пута – у стану који напуштам увек оставим старе папуче да би добри кућни духови, ако то захеле, могли доћи за мном.

Податке о кућним духовима скупила сам посматрајући живот станара из моје зграде. Уверена сам да то нипошто нису сви кућни духови који постоје. Зато вас молим да на последње празне странице ове књиге унесете податке о кућним духовима које познајете и да их нацртате ако знате како изгледају. Да не заборавим: кућне духове, као и сва вилинска бића, није лако видети. Уз велику срећу можете их видети ноћу, најбоље у поноћ, под условом да пиѿаму или спаваћицу обучете наопако.

Б Е Б Р Е Б

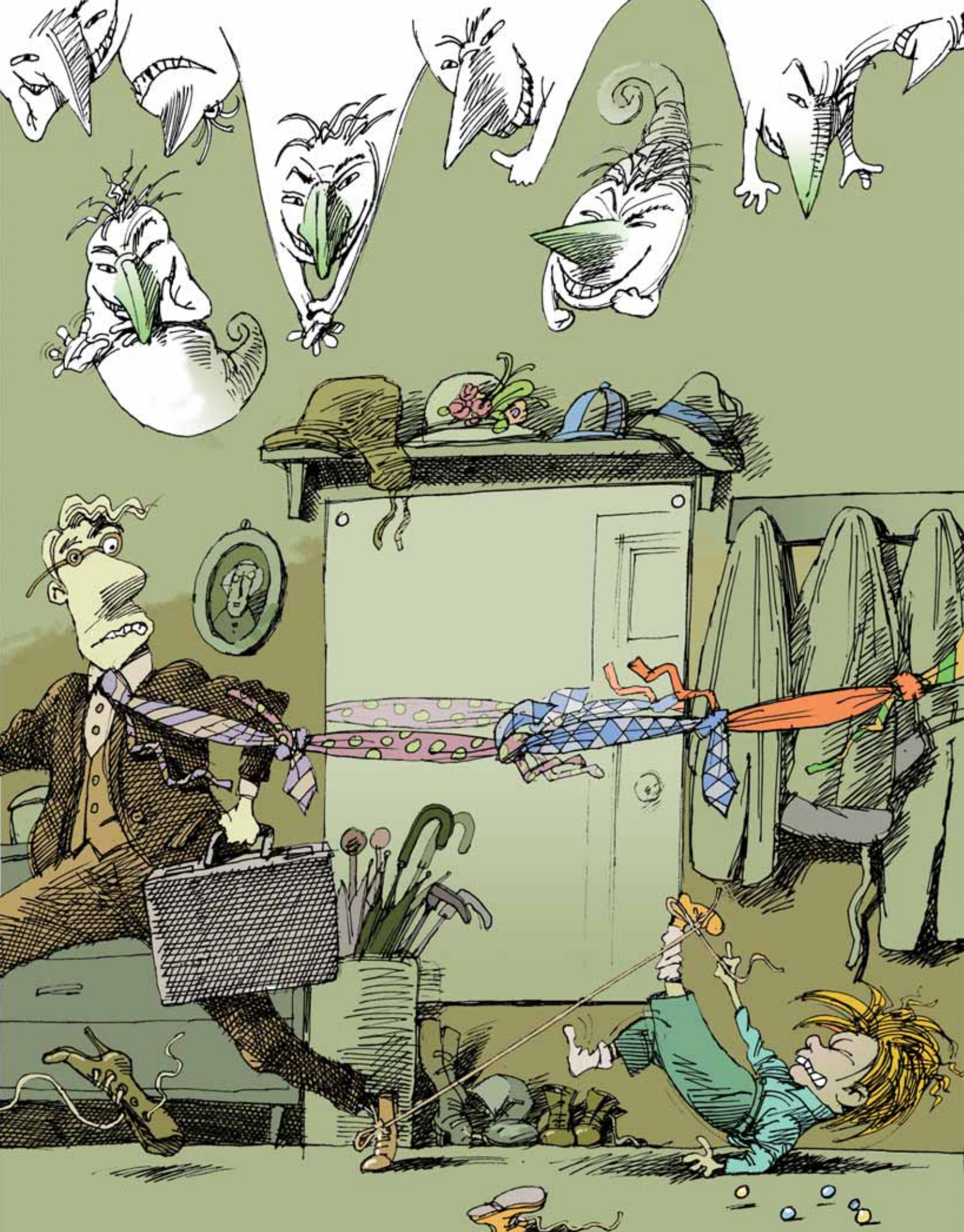
је несташан кућни дух, добрица, али највећи крадљивац међу кућним духовима. Ако чистећи кућу у скривеним ћошковима налетите на необичне гомилице у којима се налазе: нит вунице, шарена крпица, мрвица хлеба, перце, стари кекс, папире од бомбоне, трамвајска карта, скупocen прстен или ланчић, у вашем стану живи Бебреб. Бебреб је забораван и лењ дух, али је истовремено цео дан у послу. Он непрестано нешто довлачи, развлачи, премешта и размешта, нешто краде, али и заборавља где је сакрио оно што је украо. Неки познаваоци кућних духова тврде да Бебреб личи на мекану, накострешену, као перце лагану пуфну која се котрља и ваљушка, скупљајући успут својим дугим свиленастим длакама ситно ђубре. Сусетка Цуцулић тврди да је у рерни пронашла чарапу, а у орману међу рубљем једно јаје, а међу јајима у фрижидеру кутију за пудер, а у кутији, уместо пудера, прашак за пециво!

ГРГЕЦИ

су пакосни кућни духови који измишљају разне враголије. Целе ноћи Гргеци вредно раде само да би ујутру разбеснели укућане. Гргеци ће, на пример, запетљати пертле леве и десне ципеле тако да их укућани у јутарњој журби не могу распетљати. Или, још горе, везаће све заједно: оне од маминих, татиних и дечјих ципела. Татине кравате Гргеци ће везати у неразмрсиве чворове, а дугмад на одећи погрешно ће за- копчати. Или, још горе, дугмад маминог капута закопчаће за рупице татиног. Ни са рајсфершлусима укућани неће боље проћи: Гргеци знају како да их заглаве. Гргеци уживају и у томе да укућанима ноћу замрсе косу, па ујутру сваки прамен штрчи на своју страну. А кад укућани ипак успеју да одреше пертле и чворове, да откопчају накриво закопчану дугмад, да се обуку, да загладе косу која штрчи и крену – неко на посао, неко у школу – према излазним вратима, у по- следњем тренутку може се догодити да их квака зграби за рукав. Цап! Кваке су, узгред речено, одувек биле у служби кућних духов: или вас зграбе за рукав или звизну у лакат. Целу ту јутарњу гужву задовољно гледају Гргеци, љуљајући се на невидљивим концима што висе с пла- фона, и злобно се церекају. Церек-церек! Хи-хи-хе-хе! Највеће неваљалство Гргеци су направили госпођи Видуки, супрузи Пере Видуке. Она, наиме, увек спава с виклерима у коси. Једне ноћи Гргеци су главу госпође Видуке док је спавала толико залили лаком да више није могла да скине виклере. Било је заиста тужно гледати кроз стакло салона *Мила*, преко пута наше зграде, како фризер с главе го- спође Видуке великим маказама сече виклер по виклер.

Душка Петричића и мене спојиле су невидљиве жице,
електронска пошта. И шта би друго једна списатељица и
један илустратор када се сретну, него да одмах смисле
неки заједнички пројекат. „Кућни духови” резултат су
тог сусрета.

Дубравка Угрешић

